

Fasciola hepatica'ya Bağlı Bir Kolesistit Olgusu

Özden Büyükbaba¹, Emine Özkan¹, Yılmaz Büyükcüncü², Ergene Büget¹

Özet: İstanbul Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı'na düzensiz ateş, bulantı, iştahsızlık, karın ağrısı ve sarılık şikayetleri ile sevk edilen 30 yaşındaki bir ev hanımının, batin ultrasonografisinde patoloji belirlenmemiş, endoskopik retrograd kolanjiyopankreatografi uygulanan hastanın koledok kanalından iki adet *Fasciola hepatica* çıkarılmıştır. Operasyondan sonra birer gün ara ile incelenen dört dışkı örneğinin üçüncüsünde *F.hepatica* yumurtaları görülmüştür. Karaciğerde kalması olası parazitlerin elimine edilmesi için hastaya 75 mg/kg günlük doz üçe bölünerek 7 gün süre ile prazikantel (Droncit) verilmiş, tedavi sonrası hastada klinik belirtiler kaybolmuş, dışkı ve safra incelemelerinde *F.hepatica* yumurtası görülmemiştir.

Anahtar Sözcükler: *Fasciola hepatica*, kolesistit.

Summary: A case of cholecystitis due to *Fasciola hepatica*. A 30-year-old housewife was admitted to the Surgery Department, Istanbul Faculty of Medicine with irregular fever, nausea, loss of appetite, abdominal pain and jaundice. In spite of normal findings in abdominal ultrasonography, two adult *Fasciola hepatica* were taken out of the ductus choledochus of the patient when endoscopic retrograd cholangiopancreatography was carried out. In four feces samples examined every other day after the operation, *F.hepatica* eggs were detected in the third sample. In order to eliminate the parasites which might have been left in the liver, daily dosage of 75 mg/kg praziquantel (Droncit) was administered to the patient by dividing it into three doses for 7 days. After the treatment, the clinical symptoms were eliminated and *F.hepatica* eggs were not seen in feces or bile samples.

Key Words: *Fasciola hepatica*, cholecystitis.

Giriş

Fasciola hepatica, dünyanın hemen her yerinde çeşitli hayvanların özellikle koyun, keçi, sığır, munda ve atın, ender olarak da insanların safra yollarında yerleşerek hastalık etkeni olan bir trematodur.

F.hepatica'nın son konağın safra yollarına yumurtladığı yumurtaları barsağa geçer ve dışkı ile atılır. 20-25°C'deki su içinde gelişen yumurtaların içinden çıkan mirasidyum; *Limnea* cinsinden bir yumuşakçanın vücudunda gelişen serkarya ve çeşitli su bitkilerinin üzerine yapışan metaserkarya evrelerinden geçer.

İnsanlar metaserkarya içeren bitkileri çiğ olarak yediğinde ya da kontamine suları içtiğinde enfeksiyon gelişir. Metaserkaryalar duodenumda açılır, barsak duvarından periton boşluğuna geçerler, sonra Glisson kapsülünü delerek karaciğer parankim hücrelerine penetre olurlar. Penetrasyondan sonra, kurtçuk sayısı ile orantılı olarak karaciğerde 1 cm ya da daha büyük lineer lezyonlara neden olurlar. Metaserkaryaların metabolizma ürünlerine bağlı olarak, safra kesesinde hiperplazi gelişebilir ve safra kanasında kısmi veya total fibroz gelişimi sonucu tıkanma ve kolanjit gelişebilir.

Tanıda en güvenilir yol metaserkaryaların alınmasından yaklaşık 8 hafta sonra dışkı ile atılmaya başlanan yumurtaların görülmesidir (1-3).

İnsanlarda *F.hepatica*'nın tedavisinde emetin 1-10 mg/kg, dihidroemetin 60 mg günlük dozunun 10 gün veya daha fazla süre ile verilmesinden başarılı sonuçlar alındığı bildirilmektedir (4).

Farid ve arkadaşları (5), prazikantelin 75 mg/kg günlük dozunu üçe bölerek 7 gün kullanarak olumlu sonuçlar aldıklarını bildirmişlerdir. Ayrıca bazı araştırmacılar insan fasyolyazının tedavisinde hayvanlarda aynı parazite karşı başarı ile kullanılan triklabendazol ile de olumlu sonuçlar aldıklarını bildirmişlerdir (6-8).

Olgu

On beş yıldan beri İstanbul Büyükkçekmece Gürpınar Köyünde yaşayan ev hanımı 30 yaşındaki bayan hasta, yaklaşık 1.5 ay önce düzensiz ateş, bulantı, iştahsızlık, karın ağrıları ve sonradan geli-

şen sarılık nedeni ile başvurmuştur.

Hastanın fizik muayenesinde sağ hipokondriyumda ağrı saptanmış; lökosit formülünde eozinofil % 65, AST 78 ü/lit, ALT 57 ü/lit, ALP 246 ü/lit, total bilirübin 4.39 mg/dl, direkt bilirübin 4.39 mg/dl, indirekt bilirübin 2 mg/dl olarak bulunmuştur.

Batin ultrasonografisinde safra kesesinde patoloji belirlenmemiş, koledok ve intrahepatik safra yollarının normal çap ve görünümde olduğu gözlemlenmiştir. Koledok içinde kalkül saptanmamıştır.

Endoskopik retrograd kolanjiyopankreatografi uygulanan hastada koledok distalinin normal, proksimalin ise normalden geniş olduğu ve lümeninde doluş defekti olduğu belirlenmiş, intrahepatik kanalların normal olduğu gözlemlenmiştir. Sfinkterotomiye takiben, Dormina basket ve balon ekstraktör ile koledoktan iki adet parazit çıkarılmıştır.

20.2 mm uzunluğunda ve 9.8 mm genişliğinde olan trematod, tür tanısının yapılması için şeffaflaştırılmış, iç organelleri incelemeye *F.hepatica* olduğu belirlenmiştir (Resim 1 ve 2).

Hastanın birer gün ara ile incelenen dört dışkı örneğinin üçüncüsünde *F.hepatica* yumurtaları görülmüş (Resim 3) ve karaciğerde kalması olası parazitlerin elimine edilmesi için prazikantel (Droncit) 75 mg/kg günlük doz üçe bölünerek 7 gün kullanılmış, tedavi sonrası hastada klinik belirtiler kaybolmuş, dışkı ve safra incelemelerinde *F.hepatica* yumurtası görülmemiştir.

İrdeleme

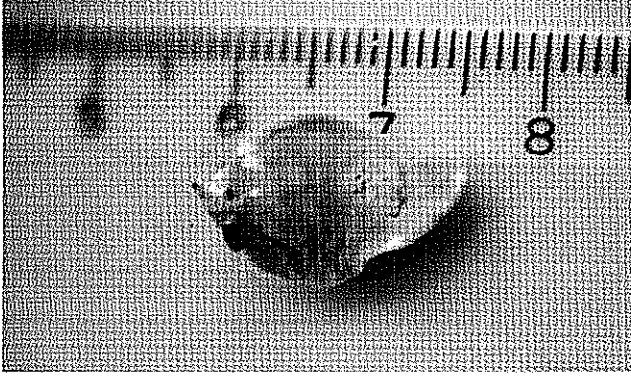
F.hepatica'ya birçok ülkede ve yurdumuzda insanların karaciğer, safra yolları ve safra kesesinde ender olarak rastlandığı bildirilmektedir (9-17). 1935 yılından bu yana yurdumuzda bildirilen fasyolyaz olgularının sayısı 25'tir (16).

Yurdumuzdaki olguların tümünde *F.hepatica*'nın yerleşim yerinin koledok kanalı olduğu bildirilmiştir. Bu olguda da koledok kanalından iki adet *F.hepatica* çıkarılmıştır. Bildirilen olgulardaki başlıca klinik bulgular, düzensiz ateş, bulantı, hazımsızlık, mide ağrıları ve sarılıktır. Bu olguda da benzer yakınmalar söz konusudur.

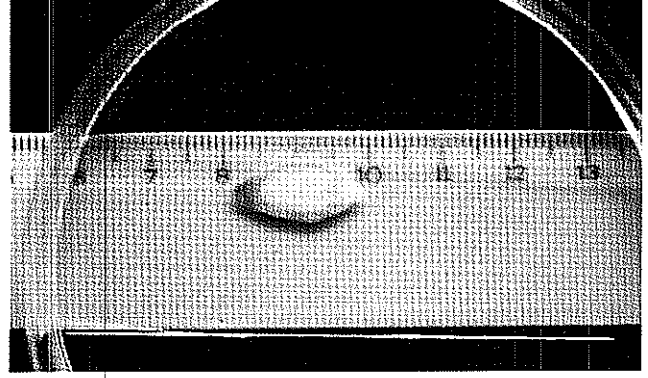
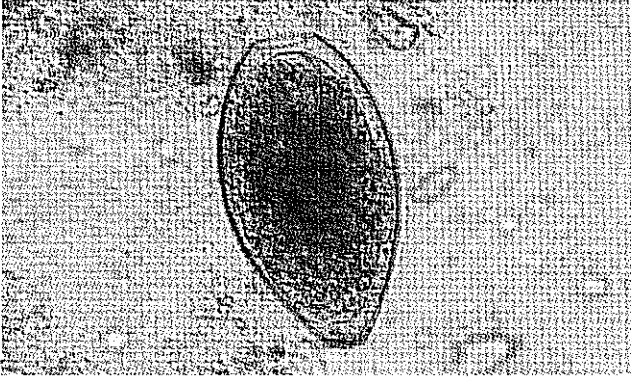
Sonuç olarak yurdumuz insanların safra kesesinde nadir de olsa görülebilmektedir. Bu nedenle karaciğer, safra kesesi ve safra yollarında ortaya çıkabilecek fonksiyonel bozukluklar ve patolojilerde etyolojik ajan olarak trematodların göz önüne alınması ve bu yönden de incelemelerin yapılması uygundur.

(1) İstanbul Tıp Fakültesi, Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Parazitoloji Bilim Dalı, Çapa-İstanbul

(2) İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Çapa-İstanbul



Resim 1. Koledoktan çıkarılan parazit.

Resim 2. Şeffaflaştırma sonucu iç organları görülen *F.hepatica*.Resim 3. Dışkıda belirlenen *F.hepatica* yumurtası.

Kaynaklar

- Garcia LS, Bruckner DA. *Diagnostic medical parasitology*. 2nd ed. Washington DC: American Society for Microbiology, 1993: 303
- Mahmoud AAF. Trematodes and other flukes. In: Mandell G L, Bennett JE, Dolin R, eds. *Principles and practice of infectious diseases*. 4th ed. New York: Churchill Livingstone, 1995: 2538
- Muller R, Baker JR. *Medical parasitology*. London: Gower, 1990: 72
- Crokaert F, Glupczyski Y, Yourassowsky E, Kutnowski M, Verbanck M. Human fascioliasis (distomatosis). *J Infect* 1984; 9:101
- Farid Z, Kamal M, Mansour N. Praziquantel and Fasciola hepatica infection. *Trans Trop Med Hyg* 1989; 83:813
- Güralp N, Tınar R. Trematodiasis in Turkey: comparative efficacy of triclabendazole and niclofolan against natural infections of *F. hepatica* and *F. gigantica* in sheep. *J Helminthol* 1984; 58: 113-6
- Loutan L, Bouvier M, Rojanawisut B, Stalder H. Single treatment of invasive fascioliasis with triclabendazole. *Lancet* 1989; 2:383
- Wessely K, Reichig H L, Heinerman M, Stempka R. Human fascioliasis treated with triclabendazole (Fasinex) for the first time. *Trans R Soc Trop Med Hyg* 1988; 82:743
- Egeli E, Tayanç M M. İnsanda distamatose hepaticque. *Tıp Dünyası* 1935; 8:2843
- Arif M. Zonguldak'ta *Fasciola hepatica*'dan mütevellit insanda bir distomatose hepaticque ve dört anguillulose vakası. *Tıp Dünyası* 1938; 11:3392
- Ceylan N. Bir karaciğer distomatoz vakası (*Fasciola hepatica*). *Tıp Dünyası* 1940; 13:4521
- Ülker M. Cerrahi müdahale ile tesbit ve tedavi edilen distomatoz vakası. *Ankara Üniv Tıp Fak Mecm* 1958; 11:102
- Kırmızı F, Ademoğlu E. Bir distomatoz vakası. *Dirim* 1959; 3: 57
- Berkür K, Gülbaran R, Kayhan T. Bir distomatoz vakası. *Türk Tıp Cemiy Mecm* 1960; 26:279
- Yiğitbaş Ö, Gocar H. *Fasciola hepatica* ile insanda husule gelmiş bir akut kolesistik ve hepatic vakası. *Dirim* 1961; 36:132
- Altıntaş K, Kunt N, Kıyan M. *Fasciola hepatica*'ya bağlı bir kolesistik olgusu. *Türk Parazitol Derg* 1991; 15(1): 39.
- Ersoy N, Tınar R. Bursa Sosyal Sigortalar Hastanesi'nde bir distomatoz (*Fasciola hepatica*) olgusu. *Türk Parazitol Derg* 1992; 16(3): 73